

Sygn. akt V AGa 146/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Katarzyna Żymełka

Sędziowie: SA Olga Gornowicz-Owczarek

SA Grzegorz Stojek (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2020 r. w Katowicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. L.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Z.

o uchylenie uchwał, ewentualnie o stwierdzenie nieważności uchwał

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 10 grudnia 2019 r., sygn. akt V GC 156/19,

1. prostuje oznaczenie w zaskarżonym wyroku przedmiotu sprawy w ten sposób, że jest nim uchylenie uchwał, ewentualnie stwierdzenie nieważności uchwał;
2. oddała apelację;
3. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 810 (osiemset dziesięć 00/100) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Olga Gornowicz-Owczarek SSA Katarzyna Żymełka SSA Grzegorz Stojek

Sygn. akt V AGa 146/20

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie uchylił uchwały numer (...) i (...) zwyczajnego zgromadzenia wspólników (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. z 1 lipca 2019 r., umorzył postępowanie w pozostałej części i orzekł o kosztach procesu.

Rozstrzygnięcie oparł o następujące ustalenia faktyczne i oceny prawne.

Zarząd pozwanej pismem z 29 maja 2019 r. zawiadomił powoda M. L., jako współnika, o zwołaniu na dzień 12 czerwca 2019 r. nadzwyczajnego zgromadzenia współników w celu podjęcia uchwały w sprawie wyboru biegłego rewidenta do przeprowadzenia badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego spółki za 2018 r.

Pismem z 5 czerwca 2019 r. powód zwrócił się do zarządu spółki z pytaniami o przyczyny wyboru biegłego rewidenta i kandydatur rozważanych przez zarząd.

Odpowiadając, zarząd pozwanej poinformował powoda o odwołaniu nadzwyczajnego zgromadzenia współników.

W dniu 28 czerwca 2019 r. odbyło się zwyczajne zgromadzenie współników (...) spółki z o.o. w Z., którego przedmiotem było zatwierdzenie sprawozdania finansowego za 2018 r., zatwierdzenie sprawozdania z działalności spółki w 2018 r., podjęcie uchwał w sprawie podziału zysku, udzielenie zarządowi absolutorium, zmiany w składzie zarządu z uwagi na upływ kadencji i wybór biegłego rewidenta do badania sprawozdania finansowego za 2019 r. Wobec pytań powoda w związku z przedłożonym sprawozdaniem finansowym, na mocy uchwały nr (...) ogłoszono przerwę w obradach do 1 lipca 2019 r.

W dniu 1 lipca 2019 r. zwyczajne zgromadzenie współników kontynuowało obrady i podjęto między innymi uchwałę nr (...) w sprawie zatwierdzenia sprawozdania finansowego spółki za rok obrotowy 2018. Za uchwałą oddano 80 głosów, przeciwko uchwale było 40 głosów. Powód głosował przeciwko uchwale i zażądał zaprotokołowania sprzeciwu.

Na mocy uchwały nr (...) postanowiono zysk bilansowy spółki za 2018 r. w wysokości 3.506.919,11 zł przeznaczyć na pokrycie straty z lat ubiegłych w kwocie 67.616,70 zł, zaś zysk w kwocie 3.439.302,41 zł przeznaczyć na kapitał zapasowy. Uchwałę podjęto większością głosów, to jest 80 głosów za uchwałą, przy 40 głosach przeciwnych. Powód głosował przeciw uchwale i zażądał zaprotokołowania sprzeciwu.

Sąd Okręgowy wskazał dowody, na których się oparł.

Sąd Okręgowy wyjaśnił przyczyny oddalenia wniosków powoda o dopuszczenie dowodów z wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie z 14 listopada 2018 r. z uzasadnieniem, sygn. akt V GC 14/17, i z opinii biegłego z zakresu rachunkowości. W kwestii dowodu z orzeczenia w sprawie V GC 14/17, którym rozstrzygnięto powództwo o wyłączenie powoda ze spółki, podkreślił, że wyrok nie jest prawomocny. Przesłanki wyłączenia współnika ze spółki i ocena zachowań współników nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia w przedmiocie uchylenia uchwał w sprawie zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2018 r. i podziału zysku, natomiast skonfliktowania powoda i współników jest bezsporny między stronami procesu. Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c., orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy. Oznacza to, że inne sądy są nim związane prejudycjalnie, zatem nie mogą dokonać odmiennej oceny prawnej roszczenia od zawartej w prejudykacie, ale także nie mogą dokonywać odmiennych ustaleń faktycznych. Sąd nie jest związany ustaleniami wynikającymi z uzasadnienia orzeczenia w takim zakresie, w jakim nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia zawartego w wyroku. Jest związany wskazanymi w uzasadnieniu ustaleniami mającymi wpływ na końcowe rozstrzygnięcie, w szczególności ustaleniami prejudycjalnymi, których skutkiem było wydanie określonego wyroku lub postanowienia orzekającego co do istoty sprawy. Z treści wyroku w sprawie V GC 14/17 nie wynikają okoliczności, na które wnioskowany był dowód. Strona powodowa mogła wnioskować o przeprowadzenie dowodu z poszczególnych dokumentów zawartych w aktach sprawy V GC 14/17, na okoliczność oceny kwestii założenia (...) spółki z o.o., sposobów profitowania pozostałych współników z innych źródeł niż (...) spółka z o.o., czy nieprawidłowości w rozliczeniach delegacji pozostałych współników (D. K., K. B.). Wadliwość uchwały nr (...) jest oceną uchwały, która nie stanowi faktu podlegającego dowodzeniu (art. 227 k.p.c.). Pozwana nie zaprzeczyła zarzutowi powoda o profitowaniu przez współników większościowych, podobnie jak funkcjonowaniu (...) spółki z o.o. Jeśli chodzi o dowód z opinii biegłego w celu ustalenia konieczności sporządzenia przez spółkę sprawozdania skonsolidowanego, zaakcentował, że jest to przedmiot merytorycznej oceny sądu w odniesieniu do tego, że pozwana spełniała warunki z przepisów ustawy o rachunkowości do sporządzenia sprawozdania.

Powód jest legitymowany czynnie w niniejszej sprawie (art. 250 ust. 2 k.s.h.), albowiem jest współnikiem spółki, przysługuje mu 40 udziałów, to jest 1/3 udziałów, podczas posiedzenia zwyczajnego zgromadzenia współników w dniu 1 lipca 2019 r. głosował przeciwko zaskarżonym uchwałom nr (...), (...) i (...) oraz zażądał zaprotokołowania sprzeciwu. Jest zatem legitymowanym czynnie.

Ponieważ powód cofnął pozew w zakresie obejmującym żądanie uchylecia uchwały nr (...) i zrzekł się roszczenia, Sąd Okręgowy umorzył postępowanie w tym zakresie (art. 203 § 1 w związku z art. 355 § 1 k.p.c.).

Zgodnie z art. 249 § 1 k.s.h, powództwo o uchylenie uchwały jest możliwe w przypadku kumulatywnego ziszczenia się dwóch przesłanek:

- sprzeczność uchwały z umową spółki i godzenie uchwały w interesy spółki;
- sprzeczność uchwały z umową spółki i pokrzywdzenie współnika;
- sprzeczność uchwały z dobrymi obyczajami i godzenie w interes spółki;
- sprzeczność uchwały z dobrymi obyczajami i pokrzywdzenie współnika.

Zamieszczona w art. 249 § 1 k.s.h. klauzula dobrych obyczajów, podobnie jak klauzula zasad współzycia społecznego (art. 5 i 58 § 2 k.c), wyraża ideę słuszności, odwołuje się do powszechnie uznawanych w kulturze społeczeństwa wartości, umożliwia dostosowanie ogólnych norm prawnych do konkretnego stanu faktycznego przy uwzględnieniu systemu ocen czy zasad postępowania o charakterze pozaprawnym oraz służy realizacji sprawiedliwości w znaczeniu materialnoprawnym, będącej wartością konstytucyjną (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

Pokrzywdzenie współnika uchwałą zachodzi wówczas, gdy w jej wyniku pogarsza się jego sytuacja jako współnika.

Uchwała nr (...) podjęta 1 lipca 2019 r. przez zwyczajne zgromadzenie współników pozwanej dotyczy zatwierdzenia sprawozdania finansowego spółki za 2018 r. Zaskarżając tę uchwałę, powód podniósł, że sprawozdanie finansowe przedstawione do zatwierdzenia powinno być sprawozdaniem skonsolidowanym, ponieważ spółka spełnia przesłanki z art. 55 i n. ustawy o rachunkowości, przekraczając wymienione w art. 56 ustawy o rachunkowości wskaźniki, to jest sumę aktywów bilansowych, wielkość obrotu oraz średnioroczną wielkość zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty. We wprowadzeniu do sprawozdania finansowego i informacji dodatkowej pozwana podała, że sporządza sprawozdanie skonsolidowane. Ponadto zarząd spółki zwołał na dzień 12 czerwca 2019 r. nadzwyczajne zgromadzenie współników w celu wyboru biegłego rewidenta, który zbada sprawozdanie skonsolidowane, jednakże po zgłoszonych przez powoda zarzutach, pozwana zrezygnowała ze sporządzenia sprawozdania skonsolidowanego i wyboru biegłego rewidenta. W toku procesu pozwana podniosła, że ustawa o rachunkowości pozwala nie obejmować konsolidacją jednostki zależnej, jeżeli brak jej danych finansowych nie wpływa na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej spółki oraz wyniku finansowego. Z uwagi na brak ustawowych przesłanek oceny istotności danych jednostki zależnej, ocena istotności należy, zdaniem pozwanej, do decyzji kierownictwa jednostki. Pozwana nie kwestionowała, że spółka w 2018 r. osiągnęła wyniki finansowe i zatrudnienie pracowników na pełny etat, o których mowa w art. 56 ustawy o rachunkowości. Poza sporem jest również, że pozwana jest współnikiem spółki zależnej, mianowicie (...) spółki z o.o., do której, jako jednoosobowy współnik, wniosła nieruchomości. Pozwana podniosła jednak, że wysokie przychody (...) spółki z o.o. w 2017 r. zostały spowodowane sprzedażą nieruchomości i mają charakter incydentalny, co potwierdzają dane za 2018 r. W ocenie pozwanej, dane spółki zależnej za 2018 r. są nieistotne dla realizacji obowiązku z art. 4 ust. 1 ustawy o rachunkowości. Pozwana wskazała, że sporządzenie sprawozdania skonsolidowanego oznaczałoby wzrost kapitału własnego o 6,8 % oraz sumy bilansowej o 2,8 %, co jej zdaniem uzasadniało odstąpienie od sporządzenia sprawozdania finansowego. Powołując się na stanowisko biegłego rewidenta, nie przedstawiła go w toku procesu, nie przedłożyła również sprawozdań finansowych spółek – pozwanej i zależnej. Powód podnosił, że sprawozdanie skonsolidowane obrazuje stan finansowy grupy kapitałowej, przez co obraz finansów byłby pełniejszy, zaś (...) spółka z o.o. miałaby obowiązek wyceny udziałów. Fakt, że jednoosobowym współnikiem (...) spółki z o.o. jest pozwana pozbawia powoda, jako współnika pozwanej, wpływu na decyzje np. o

przeznaczeniu zysku w (...) spółce z o.o., do której przeniesiono majątek pozwanej w postaci nieruchomości o znacznej wartości i w której zamrożono środki pochodzące ze sprzedaży nieruchomości.

Na podstawie art. 58 ustawy o rachunkowości konsolidacją można nie obejmować jednostki zależnej, jeżeli dane finansowe tej jednostki są nieistotne dla realizacji obowiązku określonego w art. 4 ust. 1 ustawy o rachunkowości, to jest rzetelnego i prawidłowego obrazu skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Przepisy ustawy o rachunkowości nie precyzują, w jaki sposób można ustalić poziom istotności dla sprawozdania skonsolidowanego. W literaturze przedmiotu do istotnych informacji finansowych zalicza się te informacje, których pominięcie lub zniekształcenie może wpłynąć na decyzje gospodarcze podejmowane przez użytkowników na podstawie sprawozdania finansowego. Wskazuje się, że do ustalenia kryterium istotności można przyjąć: procentowy udział w sumie bilansowej, przychodach ze sprzedaży, wyniku finansowym przed eliminacjami konsolidacyjnymi, udział w obrotach pomiędzy członkami grupy, wielkość niezrealizowanych zysków. Przy określeniu kryterium istotności, oprócz wielkości liczbowych, należy zwrócić uwagę na znaczenie jednostki w grupie kapitałowej. Jeżeli jednostka, której dane finansowe są nieistotne, odgrywa znaczącą rolę w ramach grupy (np. finansuje działalność pozostałych jednostek lub posiada prawa majątkowe, z których korzystają inne jednostki), powinna zostać włączona do skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Podkreśla się, że jeżeli dane jednostki zależnej odrębnie oceniane mogą zostać zakwalifikowane jako nieistotne, ale ich łączne dane są istotne z punktu widzenia realizacji prawidłowości i rzetelności, jednostki te należy objąć konsolidacją.

(...) spółka z o.o. jest spółką zależną pozwanej. Pozwana przeniosła swoje nieruchomości do (...) spółki z o.o., która nie uzyskuje wysokich dochodów, z wyjątkiem 2017 r., gdy sprzedała nieruchomości i osiągnęła znaczący dochód. Mając na uwadze niekwestionowany procentowy udział (...) spółki z o.o. w wyniku finansowym grupy, dane finansowe przemawiałyby za odstępniem od sporządzenia sprawozdania finansowego. Na to właśnie powołała się pozwana. Z kolei powód podniósł, że spółka zależna oddaje w najem nieruchomości pozwanej (spółce dominującej), w której nic się nie dzieje, a środki pozyskane ze sprzedaży nieruchomości są wyprowadzane przez płatności za usługi doradcze, których wartość wzrasta, mimo że spółka zależna nie prowadzi działalności gospodarczej oraz stara się sprzedać nieruchomości. Zatem w ocenie Sądu Okręgowego sporządzenie sprawozdania finansowego skonsolidowanego da pełny obraz grupy kapitałowej, pozwoli ocenić stan finansów grupy kapitałowej, jej dochody, przepływ środków i zysk. Uchwała nr (...) o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za 2018 r. narusza art. 55 ustawy o rachunkowości oraz dobre obyczaje i ma na celu pokrzywdzenie powoda jako współnika, który jako współnik pozwanej nie ma wpływu na decyzje związane z przeznaczeniem środków uzyskanych ze sprzedaży nieruchomości wniesionych przez nią do spółki zależnej i dotyczące jej działalności.

Uchwała nr (...) dotyczy przeznaczenia zysku w części na pokrycie straty i w pozostałej części na kapitał zapasowy pozwanej. W sprawie jest bezsporne, że od chwili założenia pozwanej, to jest przez 17 lat pozwana nigdy nie wypłaciła współnikom udziału w zyskach. Przez wiele lat inwestowała i środki uzyskane z wypracowanego zysku przeznaczała na sfinansowanie inwestycji. Z zeznań J. W., prezesa zarządu pozwanej, wynika, że przeznacząc zysk na kapitał zapasowy, pozwana kierowała się swoją przyszłością, koniecznością spłaty kredytów, zwrotu współnikom dopłat oraz zwrotu pożyczki powodowi.

Poza sporem jest, że aktualnie pozwana nie prowadzi inwestycji wymagających zwiększonych nakładów finansowych, zaś powód – jako jedyny współnik – nie partycypuje w jej dochodach spółki, ponieważ nie pełni w niej żadnej funkcji. Pozostali współnicy (K. B. i D. K.) partycypują w dochodach pozwanej poprzez kooperację przez spółki z nimi powiązane („jak np. (...) czy (...)”) z pozwaną, czy przez wypłaty środków za delegacje zagraniczne, rozpisywane w czasie uczestnictwa tych osób w sądzie, co powód podniósł. Powód, jako jedyny współnik pozwanej, pozbawiony został możliwości uzyskiwania dochodów z pozwanej. W przeciwieństwie do pozostałych współników, przez 17 lat nie osiągnął z tytułu jej działalności jakichkolwiek dochodów w postaci wypłaty dywidendy, jak też nie uczestniczy w spółkach kooperujących z pozwaną, co umożliwiłoby mu pozyskanie środków z jej działalności.

Odwołując się do poglądu wyrażonego przez Sąd Apelacyjny w Katowicach w sprawie „I AGa 471/18”, Sąd Okręgowy stwierdził, że w judykaturze powszechnie przyjmuje się, że klauzula generalna dobrych obyczajów, o jakiej mowa

w art. 249 § 1 k.s.h., wyraża takie zachowania, które pozytywnie wpływają na funkcjonowanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, są związane z postrzeganiem uczciwości kupieckiej przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Ogólnie ujmując, w klauzuli tej chodzi o przyzwoite postępowanie, które uwzględnia w odpowiednim stopniu różne interesy służące wszystkim w spółce z o.o.. W tym kontekście pozbawienie wspólnika uprawnienia do dywidendy może zostać zakwalifikowane jako jego pokrzywdzenie, gdy wypłata zysku nie szkodziła interesom spółki z o.o., ponieważ nie stałaby w sprzeczności z celem działalności takiej osoby prawnej, uwarunkowaniami rynkowymi, czy koniecznością realizacji potrzebnych inwestycji. Pozbawienie prawa do dywidendy może być uznane za sprzeczne z zasadą lojalności rozumianą jako obowiązek poszanowania słuszych interesów korporacyjnych wszystkich wspólników, jeżeli nie znajduje uzasadnienia w sytuacji ekonomicznej spółki z o.o. i narusza równowagę między interesami spółki z o.o. i prawami wspólników mniejszościowych. Decyzja o przeznaczeniu zysku rocznego na cele związane z działalnością spółki z o.o. i dalszym jej rozwojem, wyłączająca prawo do dywidendy, powinna uwzględniać między innymi cel jej działalności, konieczność jego realizacji i dalszy rozwój przedsięwzięcia oraz uwarunkowania rynkowe, jak również to, że prawo do udziału w wypracowanym zysku jest jednym z najważniejszych uprawnień wspólnika. Uchwała zgromadzenia wspólników spółki z o.o. o przeznaczeniu całego zysku rocznego na kapitał zakładowy może być kwalifikowana jako krzywdząca wspólnika w relacji do spółki z o.o., jeżeli powoduje długotrwale wyłączenie zysku z podziału, kiedy kapitał rezerwowy i zapasowy są już bardzo znaczne, a brak oznak dekonunktury w branży, który usprawiedliwiłby dalsze kumulowanie środków przez tę osobę prawną, przyjęcie takiej polityki rozwojowej, której następstwem jest stałe przeznaczenie zysku na cele rozwojowe albo przeinwestowanie, czy też prowadzi do transferowania zysku do innych spółek, w których pozostali wspólnicy nie posiadają udziałów.

W kontekście wyżej przytoczonego poglądu Sądu Apelacyjnego w Katowicach, Sąd Okręgowy podkreślił, że obecnie pozwana nie prowadzi inwestycji i w toku procesu nie przedstawiła dowodów potwierdzających, że w aktualnej sytuacji zasadne jest kumulowanie przez nią zysku. Zaakcentował, że z zeznań J. W., prezesa zarządu pozwanej, wynika, że pozostawienie zysku ma na celu zapewnienie pozwanej spłatę kredytów, spłatę pożyczki od powoda, czy też zwrot dopłat. Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska, że wskazane przyczyny uzasadniają pozostawienie zysku w (...) spółce z o.o., albowiem spłata kredytu, czy pożyczki to koszt prowadzonej działalności, następuje ona z przychodów uzyskiwanych przez pozwaną. Ze sprawozdania finansowego za 2018 r. wynika, że wypracowany zysk ma być przeznaczony na kapitał zapasowy, lecz nie wskazano uzasadnienia decyzji w tym zakresie. Z zeznań powoda wynika, że pozwana zakończyła duże inwestycje. Zatem aktualna sytuacja pozwanej nie stanowi uzasadnienia dla pozostawienia w niej zysku. Kolejne przeznaczenie zysku na kapitał zapasowy pozbawia powoda, jako wspólnika, prawa do zysku, podstawowego prawa korporacyjnego. Jedynie powód spośród wspólników pozwanej nie uczestniczy w dochodach przez nią osiągniętych. Pozostali wspólnicy czerpią dochód między z tytułu zapłaty przez pozwaną za usługi świadczone na jej rzecz przez utworzone przez nich podmioty gospodarcze, w tym w ramach „spółki (...) czy (...) Czechy”. Zatem uchwała nr (...) zwyczajnego zgromadzenia wspólników z 1 lipca 2019 r. narusza dobre obyczaje i ma na celu pokrzywdzenie powoda jako wspólnika.

Orzeczenie o kosztach procesu Sąd Okręgowy umotywiował jego wynikiem, kosztami poniesionymi przez strony i treścią art. 100 k.p.c.

W apelacji pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w części uwzględniającej powództwo i orzekającej o kosztach procesu przez oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w tej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 233 § 1 k.p.c. i art. 327¹ k.p.c., a także prawa materialnego, mianowicie art. 55 ustawy o rachunkowości w związku z art. 249 § 1 k.s.h. w tej części rozstrzygnięcia, która dotyczy uchwały nr (...), jak też art. 249 § 1 k.s.h. w kontekście rozstrzygnięcia dotyczącego uchwały nr (...).

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Sąd Apelacyjny rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym, ponieważ przeprowadzenie rozprawy nie było konieczne i strony (w apelacji i odpowiedzi na apelację) nie złożyły wniosków o przeprowadzenie rozprawy (art. 374 k.p.c.).

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i, jako prawidłowe, przyjął je za swoje.

Nie sposób zgodzić się z zarzutem naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., skoro pozwana nie wskazała dowodów, które Sąd Okręgowy oceniłby z naruszeniem kryteriów wynikających z tego przepisu i nie podniosła, że dokonał ustaleń w oparciu jedynie o część materiału dowodowego oraz że pominięta część tego materiału pozwoliłaby na wyciągnięcie innych wniosków.

Nietrafny jest też zarzut naruszenia przepisu art. 327¹ k.p.c. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy wskazał podstawę faktyczną rozstrzygnięcia i wyjaśnił w nim podstawę prawną orzeczenia, przytaczając przepisy prawa, jak tego wymaga art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. W apelacji nie ma twierdzeń, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku narusza pozostałą jednostkę redakcyjną art. 327¹ k.p.c. Wbrew pozwanej, uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie jest sporządzone w taki sposób, że uniemożliwia kontrolę orzeczenia. Sąd Okręgowy wskazał fakty bezsporne między stronami oraz fakty, które uznał za udowodnione, jak też dowody, na których się oparł. Nie odmówił wiarygodności poszczególnym dowodom, przez co nie mógł wskazać przyczyn odmowy wiarygodności i odmowy mocy dowodowej konkretnego dowodu. Nie zgodził się natomiast ze stanowiskiem prawnym pozwanej, co umotywował. Pogląd prawny, do którego się odwołał, posłużył Sądowi Okręgowemu jedynie do dokonania ocen prawnych. Przytoczony przez Sąd Okręgowy pogląd prawny, który podzielił, stanowił element samodzielnego wyjaśniania podstawy prawnej wyroku, której częścią są przepisy prawa wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, które zadecydowały o rozstrzygnięciu. Odwołując się do podzielanego przez siebie poglądu prawnego, Sąd Okręgowy nie zastąpił nim samodzielnymi ustaleniami faktycznymi, a jedynie odniósł go do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia.

Na akceptację nie zasługują też zarzuty naruszenia prawa materialnego.

Jeżeli chodzi o zarzut naruszenia art. 55 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (obecnie tekst jednolity w Dz. U. z 2021 r. poz. 217) w związku z art. 249 § 1 k.s.h., podniesiony w odniesieniu do tej części zaskarżonego orzeczenia, która zawiera rozstrzygnięcie o uchyleniu uchwały nr (...), zarzut składa się z tego elementu, że nie zachodziła przewidziana w pierwszym z tych przepisów konieczność sporządzenia sprawozdania skonsolidowanego. W istocie chodzi więc o naruszenia art. 55 ust. 1 ustawy o rachunkowości, który stanowi, po pierwsze, że jednostka dominująca, mająca siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sporządza roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej, obejmujące dane jednostki dominującej i jednostek od niej zależnych wszystkich szczebli, bez względu na ich siedzibę, zestawione w taki sposób, jakby grupa kapitałowa stanowiła jedną jednostkę, po drugie, że sprawozdaniem tym obejmuje się również dane pozostałych jednostek podporządkowanych, zgodnie z zasadami określonymi w rozdziale 6 ustawy o rachunkowości („Skonsolidowane sprawozdania finansowe grupy kapitałowej”). Zdaniem pozwanej, która zaprzeczyła obowiązkowi konsolidacji, nawet gdyby zaakceptować obowiązek sporządzenia sprawozdania skonsolidowanego, uchybienie temu obowiązkowi nie może stanowić podstawy uchylenia uchwały nr (...), o którą chodzi w sprawie, ponieważ dotyczy ona zatwierdzenia jednostkowego sprawozdania, które – niezależnie od obowiązku konsolidacji – musiałyby zostać sporządzone przez pozwaną i przedstawione do zatwierdzenia przez zgromadzenie wspólników.

Uchybienie obowiązkowi sporządzenia rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej i zatwierdzenie sprawozdania, które jest przedmiotem uchwały nr (...), wbrew pozwanej, stanowiłoby podstawę do uchylenia tej uchwały na podstawie art. 249 § 1 k.s.h. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy, przytoczonych przez Sąd Okręgowy, uchwała akceptująca sprawozdanie poddane do zatwierdzenia zgromadzeniu wspólników zamiast sprawozdania skonsolidowanego (uchwała nr (...)), którego obowiązek sporządzenia wynikałby z przepisów

ustawowych, naruszałaby bowiem obowiązek ustawowy przez akceptację zaniechania sporządzenia sprawozdania skonsolidowanego, tym samym naruszałaby dobre obyczaje, a miałyby na celu pokrzywdzenie współnika (powoda).

Powszechne w judykaturze rozumienie dobrych obyczajów, o jakie chodzi w art. 249 § 1 k.s.h., zostało przez Sąd Okręgowy trafnie przywołane, gdy motywował rozstrzygnięcie dotyczące uchwały nr (...). Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę także podziela ten pogląd prawny. Jego powtarzanie w tym miejscu jest zbędne. Wystarczające jest odwołanie się do niego, żeby zbędnie nie powiększać objętości uzasadnienia w części odnoszącej się do orzeczenia, którym uchylona została uchwała nr(...).

Przed analizą zagadnienia obowiązku sporządzenia sprawozdania skonsolidowanego Sąd Apelacyjny uznaje jednak za niezbędne powtórzenie swej wcześniejszej uwagi, która sprowadza się do tego, że jeśli uchwała narusza ustawę (tu przez akceptację niewykonania obowiązku wynikającego z ustawy), tym samym niewątpliwie narusza ona dobre obyczaje, a ich naruszenie stanowi przesłankę uchylenia uchwały, jeśli ma ona na celu pokrzywdzenie współnika (art. 249 § 1 k.s.h.). Jest to bowiem punkt wyjścia. Gdyby zatwierdzenie uchwałą nr (...) sprawozdania rocznego, które nie jest sprawozdaniem skonsolidowanym grupy kapitałowej, mimo istnienia ustawowego obowiązku sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej, nie naruszało dobrych obyczajów, nie występowałaby potrzeba dalszej analizy w odniesieniu do uchwały nr (...). Już to oznaczałoby przecież brak jednej z dwu przesłanek uchylenia uchwały na podstawie art. 249 § 1 k.s.h., mimo że mają być spełnione kumulatywnie.

W efekcie uwagi należy rozpocząć od analizy, czy zachodził obowiązek sporządzenia rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej, o jakim mowa w art. 55 ust. 1 ustawy o rachunkowości.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że zachodził obowiązek sporządzenia sprawozdania skonsolidowanego. Trafnie wskazał na przekroczenie wskaźników wymienionych w art. 56 ustawy o rachunkowości (suma aktywów bilansowych, wielkość obrotu, średnioroczna wielkość zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty). Jak zwrócił na to uwagę Sąd Okręgowy, dostrzegła to pozwana. Po pierwsze, we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego i informacji dodatkowej podała, że sporządza sprawozdanie skonsolidowane. Po drugie, zarząd pozwanej zwołał na dzień 12 czerwca 2019 r. nadzwyczajne zgromadzenie współników w celu wyboru biegłego rewidenta w celu zbadania sprawozdania skonsolidowanego, od czego odstąpił. Sąd Okręgowy zasadnie też ustalił, że dane finansowe spółki zależnej są istotne, ponieważ brak jej danych finansowych ma wpływ na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej spółki oraz wyniku finansowego (art. 58 ust. 1 ustawy o rachunkowości). W kontekście braku ustawowych przesłanek oceny istotności danych jednostki zależnej Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na osiągnięte wyniki finansowe w 2018 r. i zatrudnienie pracowników na pełny etat oraz podkreślił, że pozwana nie przedstawiła opinii biegłego rewidenta i sprawozdań finansowych obu spółek (pозwanej i zależnej), mimo że powoływała się na nie. Na podstawie art. 58 ustawy o rachunkowości konsolidacją można nie obejmować jednostki zależnej, jeżeli dane finansowe tej jednostki są nieistotne dla realizacji obowiązku określonego w art. 4 ust. 1 ustawy o rachunkowości, to jest rzetelnego i prawidłowego obrazu skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Zgodzić się trzeba z Sądem Okręgowym, że w braku regulacji ustawowej za istotne informacje finansowe należy uznać te, których pominięcie lub zniekształcenie może wpłynąć na decyzje gospodarcze podejmowane przez użytkowników na podstawie sprawozdania finansowego, jak np. procentowy udział w sumie bilansowej, przychodach ze sprzedaży, wyniku finansowym przed eliminacjami konsolidacyjnymi, udział w obrotach pomiędzy członkami grupy, wielkość niezrealizowanych zysków, znaczenie jednostki w grupie kapitałowej. Jeżeli jednostka, której dane finansowe są nieistotne, odgrywa znaczącą rolę w ramach grupy, przykładowo finansując działalność pozostałych jednostek lub posiadając prawa majątkowe, z których korzystają inne jednostki, powinna zostać włączona do skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Podzielić też należy stanowisko, że jeżeli dane jednostki zależnej odrębnie oceniane mogą zostać zakwalifikowane jako nieistotne, ale ich łączne dane są istotne z punktu widzenia realizacji prawidłowości i rzetelności, jednostki te należy objąć konsolidacją. Bezsporne między stronami jest, że (...) spółka z o.o. jest spółką zależną pozwanej, która przeniosła swoje nieruchomości do tej spółki zależnej, która nie uzyskuje wysokich dochodów, z wyjątkiem 2017 r., kiedy osiągnęła znaczący dochód ze sprzedaży nieruchomości. Sporządzenie sprawozdania finansowego skonsolidowanego dałoby pełny obraz grupy kapitałowej, pozwalając ocenić stan finansów tej grupy kapitałowej, jej dochody, przepływ środków i zysk. W efekcie zachodził ustawowy obowiązek sporządzenia skonsolidowanego

rocznego sprawozdania grupy kapitałowej. Zatwierdzenie uchwałą nr (...) sprawozdania rocznego, które nie jest sprawozdaniem skonsolidowanym grupy kapitałowej, mimo istnienia ustawowego obowiązku sporządzenia rocznego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej, naruszało więc dobre obyczaje. Uchwała nr(...) stanowiła bowiem akceptację sprawozdania, które nie jest sprawozdaniem skonsolidowanym, mimo że zachodził ustawowy obowiązek sporządzenia sprawozdania skonsolidowanego, narusza dobre obyczaje.

Uchwała nr (...) miała na celu pokrzywdzenie powoda, jako wspólnika, przez ukrycie przed nim istotnych informacji o spółce zależnej i tym samym o całej grupie kapitałowej. Znaczące jest bowiem to, że z uwagi na brak sprawozdania skonsolidowanego powód nie ma informacji finansowych o grupie kapitałowej jako takiej, mimo że na jego sytuację (wspólnik spółki dominującej) wpływa nie tylko stan finansów samej pozwanej, ale też grupy kapitałowej, w której dominującą spółką jest pozwana, będąca jedynym wspólnikiem (...) spółki z o.o., do której przeniosła istotne składniki majątkowe (nieruchomości). Z tego punktu widzenia nie ma decydującego znaczenia to, że powód, jako wspólnik spółki dominującej, nie może mieć bezpośredniego wpływu na decyzje zarządu spółki zależnej, jak podniosła pozwana.

Podsumowując, zachodziły obie przesłanki do uchylenia uchwały nr (...), jakie wynikają z art. 249 § 1 k.s.h., to jest uchybienie przez uchwałę dobrym obyczajom i jej cel pokrzywdzenia wspólnika (powoda).

Nietrafny jest też zarzut naruszenia art. 249 § 1 k.s.h., podniesiony w kontekście tej części zaskarżonego wyroku, która obejmuje rozstrzygnięcie o uchwale nr (...).

Przeznaczenie zysku rocznego na pokrycie straty i na kapitał zapasowy wyłącza uzyskanie dywidendy przez wspólnika. Zatem musi uwzględniać cel działalności spółki z o.o., przedsięwzięcia konieczne do jego realizacji i dalszego rozwoju oraz uwarunkowania rynkowe. Musi też uwzględniać, że prawo do udziału w wypracowanym zysku jest jednym z najważniejszych uprawnień wspólnika spółki z o.o., jako kapitałowej. Podstawowym zadaniem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jako podmiotu gospodarczego jest osiąganie dochodów. Decyzja wspólników w przedmiocie podziału zysku jest wyrazem znacznego stopnia dyskrecjonalnej władzy większości wspólników, wynikającej z umowy spółki z o.o., oraz przyjętego sposobu prowadzenia działalności i dbałości o interesy spółki z o.o. w dłuższej perspektywie. Decyzja ta nie może być jednak dowolna. Uchwała nie może bowiem krzywdzić wspólników, co ma szczególne znaczenie w odniesieniu do wspólników mniejszościowych. Uchwała zgromadzenia wspólników o przeznaczeniu praktycznie całego zysku rocznego na kapitał zapasowy może być uznana za krzywdzącą wspólnika w relacji do spółki z o.o., jeżeli długotrwale wyłącza zysk z podziału, kiedy kapitał zapasowy i rezerwy są już znaczne, a brak oznak dekoniunktury w danej branży, który usprawiedliwiłby dalsze kumulowanie środków w spółce z o.o. i przyjęcie takiej polityki rozwojowej, której następstwem jest stałe przeznaczenie zysku na cele rozwojowe albo przeinwestowanie. Decyzja o przeznaczeniu zysku rocznego na cele związane z działalnością spółki i dalszym jej rozwojem, która wyłącza prawo do dywidendy, powinna uwzględniać, o czym była już mowa, że prawo do udziału w wypracowanym zysku jest jednym z najważniejszych uprawnień wspólnika. Właściwe rozważenie interesu spółki i wspólnika decyduje o pozytywnej ocenie uchwały zgromadzenia wspólników (wyrok Sądu Najwyższego z 6 marca 2009 r., II CSK 522/08, niepubl). Z udziałami w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością związane jest z oczekiwanie wspólnika na dywidendę, zwłaszcza mniejszościowego. Gdy taki wspólnik nie osiąga dochodów z pracy w spółce, pozbawiony jest korzyści związanych z dobrym wynikiem finansowym spółki. Jak już wskazano, prawo wspólnika do udziału w tym zysku, w całości albo w części powinno być więc uwzględniane, jeżeli spółka z o.o. osiąga zysk z prowadzonej działalności. Wyłączenie tego prawa może nastąpić, ale jedynie w szczególnej sytuacji, która występuje w spółce z o.o., gdy wymaga ona wzmocnienia jej stanu majątkowego. Tego rodzaju okoliczność nie zachodziła w odniesieniu do pozwanej. Uszczuplenie praw majątkowych powoda jako wspólnika mniejszościowego nie znajduje usprawiedliwienia w okolicznościach sprawy.

Pozwana nie zakwestionowała ustalenia, że od chwili założenia pozwanej, (ponad 17 lat) pozwana nigdy nie wypłaciła wspólnikom udziału w zyskach. Przez wiele lat inwestowała i środki uzyskane z wypracowanego zysku przeznaczała na sfinansowanie inwestycji. Przeznaczając zysk na kapitał zapasowy, pozwana kierowała się swoją przyszłością, koniecznością spłaty kredytów, zwrotu wspólnikom dopłat oraz zwrotu pożyczki powodowi. Jednak aktualnie pozwana nie prowadzi inwestycji wymagających zwiększonych nakładów finansowych, zaś powód – jako jedyny

wspólnik – nie korzysta z dochodów spółki, nie pełniąc w niej żadnej funkcji, czy w sposób taki, w jaki pozostali wspólnicy (K. B. i D. K.) mają udział w tych dochodach poprzez kooperację z nią przez inne podmioty, czy w pozostały sposób wskazany przez Sąd Okręgowy. W efekcie, jak trafnie na to uwagę zwrócił Sąd Okręgowy, powód, jako jedyny wspólnik pozwanej, pozbawiony został możliwości uzyskiwania dochodów z działalności pozwanej. W przeciwieństwie do pozostałych wspólników, przez 17 lat nie osiągnął z tytułu jej działalności jakichkolwiek dochodów w postaci wypłaty dywidendy, jak też nie uczestniczy w spółkach kooperujących z pozwaną, co umożliwiłoby mu pozyskanie środków z jej działalności.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że uchwała, o którą chodzi, jest sprzeczna dobrymi obyczajami. Jest bowiem sprzeczna z regułami uczciwości kupieckiej, jako pozbawiająca mniejszościowego wspólnika korzyści z udziału w spółce z o.o., której sytuacja tego nie usprawiedliwiała. Tym samym uchwała ta krzywdzi powoda, jako wspólnika, stawiając go w gorszej sytuacji względem pozostałych wspólników, osiągających korzyści z pozwanej spółki.

Apelacja – jako bezzasadna – podlegała więc oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono stosownie do jego wyniku, a to na podstawie art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 8 ust. 1 pkt 22 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jednolity w Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

Z uwagi na niedokładność w zakresie oznaczenia przedmiotu rozpoznanych spraw zachodziła konieczność sprostowania zaskarżonego wyroku w tej części.

SSA Olga Gornowicz-Owczarek SSA Katarzyna Żymelka SSA Grzegorz Stojek